

מסורת הש"ס

א) נ"א מטיבומא דגמלא לנדיקן לעלמא דחמי, א ג'נ"ל חמיא ע"י רש"י, א) ג'נ"ל ואיכו אפומרא גירס' ע"י, א) ג'נ"ל אמר לה וכן אחת בע"י, א) ג'נ"ל אחמי וכו'יה בדפוס"י, א) נפי ערוך ערך סקף, א) נפי בע"י ובח"א שם דכל זה חזי מן הגמרא מכהן עד דלחיינו דוני בקרייטיון, א) ב"ק עט, א) ב"ק קי, א) מיעוט כפרת ודינאל לימא בע"י, א) גני הערוך אפומרא פ"י מלת, א) ס"א אגרי נפי פ"י הערוך ערך גרי, א) סוכה ט. מגילה כב, א) ב"ב פ, א) ע"י שבת ק"י, רש"י ד"ה מרדה, א) ונכתובות קג. מפרש רש"י הטעם ועיין רש"י שבת פו, ד"ה ולטענא וכו', א) בע"י: דובי. זאביס בשדות, א) ג'נ"מ פד, א)

תורה אור השלם

- צדיק בתמר יפרח בארז בלבנון ישיגה: תהלים צב יג

הגהות הב"ח

א) גמ' מפני שחלומות גניסין היתה אמרה ליה דביניהו כי אמר לי חמי נעביר אמרה ליה עני רחמי דניסנו כי ומאי נעביר אמרה ליה עני רחמי כי דגמרי מן שמיא מיהב ייבי: א) שם אמרי ליה קא מפקדן עידיך אמר לי כי אמרה ליה בבאי בימי ולא קמטו: א) שם כמע עיין פ"י רקיע איכסי בעיבא ואחא מטרא: א) ד' רש"י ד"ה מסא כי חדא מילתא היא הס"ד ואח"כ מו"ד מרדה פליא בלע"ז על שם שרודין בה פת בה התנור הס"ד ואח"כ מו"ד: מנא אף היא הכינה מרדה נכנסה שלא היתה שואלת כי כו'נלי:

גליון הש"ס

גמרא בעי רחמי יצאת כמין פיסת יד. ע"י שנות רבה פ' י"ב: רש"י ד"ה כל דויבא כו' לא שמשתי טעם. עיין ברכות דף סז ע"ב שני גודליו בלרץ ושוחה ונושק את הרלפה: הא וזה גרמא ליה. החטא גרס לו שנללע בקידה: ע"י דף חל ע"א:

הגהות הגר"א

א) גמ' וזהו עני הוי ועד א"ח א"מ כהמה דקה בל"י מל"מ:

לעני רש"י

פאלי"א, פל"א [פלי"א], יעה.

רבינו גרשום

מרדה. לרדות התת. סניפין. שמלאכים האירכים בחתכי קורה.

סדר תעניות אלו

פרק שלישי תענית

בה.

משום כיסופא. שהיו שכינותיה אופות עיסה לכבוד שבת והיא אינה עושה כלום: **אגנא.** עריבה: **מסא.** עמר שמונלאין צו הלחם. **מרדה** פאל"יא בלע"ז. ומרדה ומסא חדא מילתא היא (י): **סנא אף** היא להביא **מרדה נכנסה.** פל"א בלע"ז על שם שרודין צה פת מן התנורים. שלא היתה שואלת מפני שרגילה בניסין: **חויא.** דביניהו בחלמא: **מישקל לא** שקלי. צמר דיהבי: כל היכא דמני צי שמשי היינו ערב שבת. * לא שמעתי טעם: **צמנא דחלא.** בכלי שיש צו החומץ. ושמתי החומץ צמר ויכזה הגר: **עד** שנעלו ממנו אור להצדלה.

משום כיסופא הוה לה הך שיבבתא בישתא אמרה מכדי ידענא דלית להו ולא מידי מאי כולי האי אזלא וטרפא אבבא איכספא ועיילא לאינדרונא איתעביד לה ניסא דחויא לתנורא מלא לחמא ואגנא מלא לישא אמרה לה

פלגיתא פלגיתא אייתי מסא דקא חריך לחמיך אמרה לה אף אנא להכי עיילי תנא אף היא להביא מרדה נכנסה מפני שחלומדת בנסים (ב) אמרה ליה דבייתהו עד אימת ניזיל ונצטער כולי האי אמר לה מאי נעביד בעי רחמי דניתבו לך מידי א) * בעא רחמי יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא א) (חואי) בחלמא עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדהבא דאית ליה תלת כרעי א) (ואת) אוכלת אפתורא דתרי כרעי א) (אמרה ליה) ניהא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמחסר אמרה ליה ומאי נעביד בעי רחמי דנשקלינהו מינך בעי רחמי ושקלוהו תנא גדול היה גם אחרון יותר מן הראשון דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי חד בי שמושי חזייה לברתיה דהוות עציבא אמר לה בתי א) למאי עציבת אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת אמר לה בתי מאי איכפת לך מי שאמר לשמן וידרוק הוא יאמר לחומץ וידרוק תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה ר' חנינא בן דוסא הוו ליה הנך עיזי אמרו ליה קא מפסדן א) אמר אי קא מפסדן ניכלינהו דובי ואי לא כל חדא וחדא תיתי לאורתא דובא בקרנייהו לאורתא אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו הוה ליה ההיא שיבבתא דקא בניא ביתא ולא מטו כשורי אתיא לקמיה אמרה ליה בניתי ביתי ולא קמטו כשוראי אמר לה מה שמך אמרה ליה איכו אמר איכו נימטו כשוריד תנא הגיעו עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן ויש אומרין א) סניפין עשאום תניא פלימו אומר אני ראיתי אותו הבית והיו קורותיו יוצאות אמה לכאן ואמה לכאן ואמרו לי בית זה שקירה ר' חנינא בן דוסא בתפלתו א) ור' חנינא בן דוסא מוהיבן הוו ליה עזים א) והא עני הוי ועוד אמרו חכמים א) * אין מגדלין בהמה דקה בא"י אמר רב פנחס מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרנגולין ומצאתן אשתו של ר' חנינא בן דוסא ואמר לה אל תאכלי מביציהן והרבו ביצים ותרנגולין והיו מצעדין אותם ומכרן וקנה בדמיהן עזים פעם אחת עבר אותו אדם שאבדו ממנו התרנגולין ואמר לחבירו בכאן הנחתי התרנגולין שלי שמע ר' חנינא אמר לו יש לך בהן סימן אמר לו הן נתן לו סימן ונטל את העזין והן הן א) עיזי דאייתו דובי בקרנייהו רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מילתא טובא עבד מלתא ולא הוה ליה מידי למטעם שקל ברא דתומא ושדייה בפומיה חלש לביה וגים אזול רבנן לשיולי ביה חזיוהו דקא בכי וחייך ונפק צוציתא דנורא מאפותיה כי אתער אמרו ליה מ"ט קבכית וחייבת אמר להו דהוה יתיב עמי הקב"ה ואמרי ליה עד מתי אצטער בהאי עלמא ואמר לי אלעזר בני ניהא לך דאפכיה לעלמא מרישא אפשר דמתילדת בשעתא דמוזני אמרי לקמיה כולי האי ואפשר אמרי ליה דחיי טפי או דחיינא א"ל דחיית אמרי לקמיה א"כ לא בעינא אמר לי בהאי אגרא דאמרת לא בעינא יהיבנא לך לעלמא דאתי תליסרי נהרוותא דמשחא אפרסמון דכיין א) כפרת

ורדיגלת דמענגת בהו אמרי לקמיה האי ותו לא אמר לי ולחברך מאי יהיבנא אמרי ליה ואנא מוגברא דלית ליה בעינא מחיין באסקוטלא א) אפותאי ואמר לי אלעזר ברי א) גירי כך גירי ר' חמא בר חנינא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא רבי יהושע בן לוי גזר תעניתא ואתי מיטרא אמר להו הא אנא הא בר ליואי אמרו ליה דניתי וניכוין דעתין איפשר דתברי ציבורא לבייהו דאתי מיטרא בעון רחמי ולא אתי מיטרא אמר להו ניהא לכו שיבא מטר בשבילנו אמרו ליה הן אמר רקיע רקיע כסי פניך לא איכסי אמר כמה עזין פני רקיע איכסי א) ואתא מיטרא לוי גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם עלית וישבת במרום ואין אתה מרחם על בניך אתא מיטרא ואיטלע אמר רבי אלעזר א) לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול המיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי והא גרמא ליה והא לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע הא והא גרמא ליה רבי חייא בר לולייני שמעיניהו להנך עגני דקאמרי ניתו וניתבי מיא בעמוון ומואב אמר לפניו רבונו של עולם כשנתת תורה לעמך ישראל חזרת על כל אומות העולם ולא קיבלוה ועכשיו אתה נותן להם מטר שדו הכא שדויה אדוכתיהו א) דרש רבי חייא בר לולייני מאי דכתיב י צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישיגה אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר אין

מעינתא דמשכי אפרסמון דכייא כו', עד טרק באסקוטלא אפותאי, כלומר הכהו מלאך באצבעו במצחו, ונראת להם ההכאה כניצוצות של אש. כשכופין אדם אצבעו [על בוהנו] ופושט אותה בכח ומכה את חבירו וקוראת המכה הוויא איסקוטלא. אפותא, פדחת. לוי גזר תעניתא ולא [אתא] מיטרא, אמר רבון העולמים אינך משגיח בעצר בניך ומרחם עליהם, כלומר ראויים הם להתרחם ואינך מרחם, ולפי שהטיח דברים הללו איטלע ונעשה פיסת. והיינו דאמרי בכל מקום, לעולם לא יטיח אדם דברים כלפי למעלה, שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי למעלה ואיטלע ומנו לוי. זה שדרשו, [צדיק כתמר יפרח] כארז בלבנון ישיגה. תמר עושה פירות ואין גזעו מחליף, ארז גזעו מחליף ואין עושה פירות, לפיכך נמשלו הצדיקים כתמר לעשות פירות, וכארו להחליף גזעו.

עיין משפט גר מצוה

לא א מ"י פ"ה מה'י מקי ממון ה' ב סמג עשין סו טו"ע ח"מ סימן מט סעיף א:

מוסף רש"י

בי שמשו. לילי שבת קרי צי שמש בכל דוכמא מפני שצין השמשות שלו חלוק מכל ימים והולך להיכרו בכמה מקומות (שבת 19:) א: ערב שבת, ונראה בעיני לפי שצין השמשות שלו שגור כפי כל והכל מרדים אלו לגמור מלחמתן עד שלא תתקן, קרי ליה צי שמש (בבבובות קג.). סניפין. מוטרס (ב"ט 9.) אין מגדלין בהמה דקה בא"י. משום יסוב אי"י ששעיר את השוק, וכל שנת אי"י סממן דשרלא (ב"ק 50:). ישיח. חרוק, לשון כמטויו קשם (סוכה 11.) אחוי קידה. עעך גרולו ונשען עליהם ושוחה עד שטשק את הלפס חוקק ומתוך שאני יכול להשען על גרולו ולכן ידיו מסייעות אותו בוקפמיו וא"רך להחלמך כמטויו ומתוך כך נללע בנפולא דלטמא (מגילה 11.) קמיה דרבי. ציטו שהיה נשא ומכבדן אותו לשמוט שהיה דחוג ממדי גלות שרלא וכליו כדלמריץ צנדרים (ג) יומא דמחין ציה רבי חמי פורענות לעלמא (סוכה 11.) ואיטלע. נעשה חומר לפי כשחוקף גופו מלליו ואליו נשען על ידיו בחוקק לדחוק גופו למעלה, נמלא כל חושם וקפסיו על ממזיו (סוכה 11.) הא וחדא גרמא ליה. נענש כחטאת צנדרים ונענש בשעת המחורע כדלמריץ כמסתם שבת (גל). נפל מורא חדל לסיכא (סוכה 11.) לפי שהטיח מתקלקל בשעת הסכנה (מגילה בב.) אם נאמר תמר. שטושה פירות ולכן גזעו מחליף, למה נאמר ארז. שגשג מחליף ולכן עושה פירות, קטו קרלא להדי, אם ממזיו ללח וממר מכל וכל (רשב"ם ב"ב 9:).

רבינו חננאל

חד [בין] שמישי איחלף לבויהה רמא חלא לשרגא דשבתא והות עציבא, אי לה אבהא אל תעצבי מי שאמר לשמן וידליקן ויאמר לחומץ וידליקן, תנא (הדלק) ויהי דולקן כל השבת עד דשקלי מנייה אור להבדלה. ר' אלעזר בן פדת הוה דחיק ליה עלמא, הקיו ולא הוה ליה מידי למיכל, אשכח ברי תומא שדא לפומיה חלש לבייה, עיילו רבנן לשיווליה ביה ומצאוהו ישן, חזייה דבכה ואחרי ננפיק ציציתא דנורא מאפותיה, כשהקיץ משנתו אמרו ליה מאי היא, אמר להו חזאי שכינה בחלמא ואמרי קמיה עד מתי אהא בהאי דוחקא, אתאמר ליה קמיה ניהא לך דליחבר עלמא ואבירה מרישא איפשר דמתילדת בשעתא דמוזני, אמרי קמיה כולי האי ואולי לא בעינא, א"ל] בהאי אגרא [דאמרת] לא בעינא יהיבנא לך לעלמא דאתי י"ג